

Interní soutěž FA ČVUT v rámci Institucionálního plánu ČVUT pro rok 2019 okruh B

Název projektu:

Participace dětí a mládeže – inovace předmětu Nauka o stavbách III

Řešitel: Mirjana Petrik
Spoluřešitel: Irena Šestáková
Ústav nauky o budovách
FA ČVUT

30. Leden 2020

CO:

1. Doplnění stávajících přednášek NS III o přednášku zaměřenou na **participaci dětí a mládeže v plánování a navrhování vystavěného prostředí**.
2. Rozšíření výuky předmětu o praktickou část, ve které se formou **workshopů** studenti seznámí s řešenou problematikou ve spolupráci s dětmi a mládeží.

PROČ:

1. Toto téma zatím není v rámci žádného předmětu na FA či na jiné vzdělávací instituci v ČR vyučováno.
2. Propojení teorie s praxí a téma participace je dnes velmi aktuální. Dětskou podstatu a potřeby dětí nejlépe poznáme ve spolupráci s nimi. Pokud student v přímé interakci s dětmi prozkoumá a vyzkouší oblast navrhování pro děti, pochopí téma daleko přirozenější, srozumitelnější a v neposlední řadě hravější cestou.
3. Studenti mají možnost vyzkoušet si komunikaci s určitou skupinou uživatel a osvojit si dovednost předávání architektury uživatelům.
4. Přestože má participace s uživateli vystavěného prostředí mnoho výhod a osvědčuje se v praxi, participace s **děťmi a mládeží** není zdaleka tak rozšířena a uplatňována. Pokud uplatňována je, často není realizována odborně, není uzpůsobena potřebám a možnostem dané věkové skupiny a potenciál participačního procesu zůstává nenaplněn.

JAK:

- Teoretická příprava - rešerše existujících materiálů, analýza dostupných případových studií, konzultace s odborníky a účast na konferenci.

Seznam literatury:

- *Victoria Derr, Louise Chawla, Mara Mintzer, 2018. Placemaking with Children and Youth: Participatory Practices for Planning Sustainable Communities. New York, New Village Press.*
- *Clark, A., 2017. Listening to Young Children, Expanded Third Edition: A Guide to Understanding and Using the Mosaic Approach. GB, Jessica Kingsley Publishers.*
- *Hart, Roger (1997), Children's Participation: The Theory and Practice of Involving Young Citizens in Community Development and Environmental Care. London, UNICEF/Earthscan publications.*
- *Foley, P., Leverett, S., 2011. Children and Young People's Spaces. London: Palgrave MacMillan. -Hillman, M., Adams, J., Whitelegg, J.1990. One false move. A study of children's independent mobility. London, Policy Studies Institute.*
- *Finlay, B. B., Arrieta, M. – C., 2016. Let Them Eat Dirt: How Microbes Can Make Your Child Healthier. UK, Algonquin Books.*
- *Christensen, P., etc, 2018. Children Living in Sustainable Built Environments. New Urbanisms, New Citizens. London and New York, Routledge, Taylor and Francis Group;*
- *Mintzer, Cushing, 2017. Engaging Children and Adolescents in Town Planning. New York, Roudledge Press;*
- *Bishop, Corkery, 2017. Designing Cities with Children and Young People. New York, Roudledge Press.*

- Praktická příprava - pilotní workshopy s dětmi různých věk. kategorií, ověření metod (rozhovory, interview, procházky, mentální mapy, práce s mapou, SWOT analýza, kreslení, tvorba, fotografie, atd)

Školní karta
Škola: ZŠ Mladobouzovská, Praha 3
Třída: 1.4

Každá je ti blíže: 9

Ulice, kde bydlíš: Ardenyjská

1. Jak se dostáváš do školy?
(zakroužkuj všechny dopravní prostředky, které na cestě do školy používáš)

pěšky na kole-koloobčice tramvají

autobusem metrem autem

jiné _____

2. Jak se vracíš ze školy (šroužku, sportu...) domů?
(zakroužkuj všechny dopravní prostředky, které na cestě domů používáš)

pěšky na kole-koloobčice tramvají

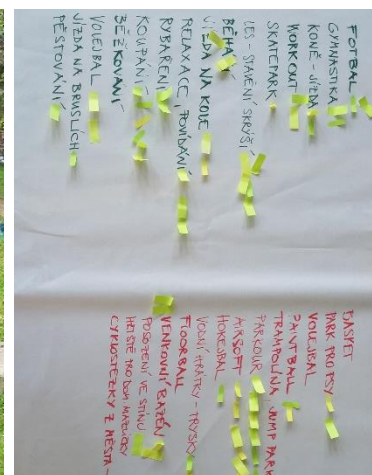
autobusem metrem autem

jiné _____

3. S kým obvykle chodíš do školy/ze školy?
(zakroužkuj všechny možnosti)

sám se skupinkou s rodiči s dospělou osobou s kamarády

jiné _____

- Sestavení metodiky participace s dětmi a mládeží a zformování výstupů.

METODIKA ZAPOJENÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE DO PROCESU PLÁNOVÁNÍ

Pro vytváření vystavěného prostředí přátelského k dětem je účast veřejnosti, konkrétně dětí a mládeže, na vytváření podkladů, návrhů a konečné podoby rozhodnutí určující podobu a charakter území, konkrétně veřejného prostoru a v něm se odehrávajících aktivit, zcela zásadní (podrobněji textová část přednášky Participace dětí a mládeže). Děti jsou stejně jako dospělí občané s vlastním názorem a pohledem na otázky týkající se jejich prostředí. Pokud jsou použity adekvátní metody, které odpovídají specifickým dovednostem dětí, děti mají možnost vyjádřit své názory a preference. Postup a zvolené metody participace či zapojování dětí a mládeže do procesu plánování musí reagovat na metodologické a etické výzvy, které se procesu spolupráce s dětmi týkají. Těmi jsou například informovaný souhlas rodičů, důvěrnost mezi účastníky, ochrana účastníků.¹

Související aspekty

Tato metodika participace dětí a mládeže je uzpůsobena dané věkové kategorii dětí. V různých fázích růstu a vývoje mají děti rozdílné preference, ale i rozdílné fyzické, kognitivní a mentální schopnosti. Způsob komunikace a spolupráce s účastníky participace se tomu musí přizpůsobit.

Zároveň, kromě znalosti o specifických schopnostech a možnostech dětí různého věku, bylo důležité do metodologie zakomponovat další aspekty ovlivňující proces zapojení dětí do plánování. Sestavená metodika byla konzultována s řadou odborníků z oboru environmentální psychologie (vztah dětí k prostředí), psychologie (chápaní, mentální schopnosti dětí), pedagogiky (způsob komunikace), sociologie (metodika sběru dat, komunikace, interpretace dat), a samozřejmě i architektury, urbanismu, městského plánování.

Metodika je založena na multifunkčním přístupu, který pomocí kombinace použitých metod jako nástrojů hledá odpovědi na dané otázky vztahu dětí a prostředí. Inspirací k sestavení metodiky byla tzv. metoda Mozaika (Mosaic Approach)² autorky Alison Clark, která se zaměřovala na děti předškolního věku.

Jednotlivé kroky metodiky

Participační metodika je založena na souboru různých metod používaných v jednotlivých krocích postupu dle dané věkové skupiny dětí. Použitá kombinace nástrojů, multi-metoda, kombinuje vizuální a verbální techniky, je zaměřena na dětské vnímání a prožitky/zkušenosti s přesahem na jejich potřeby v daném prostředí a následně jejich přání.

Prvním krokem k městskému plánování zaměřenému na uživatele je umožnit plánovačům a městské správě pochopit, jakým způsobem každý uživatel vnímá vystavěné prostředí a jak hodnotí jeho současný stav. Druhý krok se pak zaměřuje na aktivity a činnosti již provozované uživatelem či na zažité zkušenosti. Dále je důležité pochopit bariéry/negativa a pozitiva, která brání či podněcují provozované funkce a činnosti. Teprve poté je možné zkoumat preference účastníků participace, např. k možným úpravám budoucímu vývoji území, a získávat podrobnější informace o konkrétních potřebách uživatelů v daném prostředí a jejich přání k preferovaným funkcím, naplnění aktivitám. Pro získání komplexní představy o vztahu uživatele (konkrétně dětí) k prostředí a jejich názorů a přání ve vztahu k prostředí, se metodika zapojení dětí a mládeže do procesu plánování snaží reflektovat na uvedené kroky procesu:

¹ Einarsdóttir, J., 2007. *Research with children: methodological and ethical challenges.* [pdf] Available at: https://pages.shanti.virginia.edu/13Sp_PSYC_4559-003_CGAS/files/2012/06/einarsdottir-2007.pdf [Accessed: Nov 6, 2018].

² Clark, A., Moss, P., 2011. *Listening to Young Children: The Mosaic approach.* UK, Jessica Kingsley Publishers.

- Současný stav - vnímání prostředí a hodnocení jeho současného stavu
(kombinace použitých metod: hodnocení stávajícího stavu území pomocí práce s mapou, nebo skrze SWOT analýzu a kreslení a analýzu kognitivní mapy daného území; rozhovor, bodování, pořizování fotografií a jejich následná analýza, procházky, interview)
- Zkušenosti a aktivity - zažité zkušenosti a provozované aktivity
(kombinace metod: mentální mapy a jejich rozbor, rozhovor, interview, dotazník, fotografie, video)
- Negativa a pozitiva - ve vztahu k funkcím a aktivitám v současném území
(SWOT analýza, bodování obrázků prostředí, porovnávací metody zažitých zkušeností s přáním účastníků a následný rozbor, rozhovor, dotazník, kreslení mentálních, pocitových a kognitivních map, interview, fórum, kulatý stůl)
- Možné změny - názory a preference k možným změnám v území a k preferovaným budoucím funkcím, obsahu a aktivitám
(tvorba modelů, dotazník, bodování příkladů dobré praxe, rozhovor, kulatý stůl, world cafe)

Zvolené metody

Zvolené metody jsou přiřazeny k jednotlivým věkovým kategoriím dětí a mládeže (podrobněji atextová část přednášky Participace dětí a mládeže). Jsou to:

- **Novorozenci, batolata** – pozorování, fotodokumentace, komunikace s rodiči (interview, dotazník).
- **Předškolní děti (3-6 let)** – společné procházky, pozorování, fotodokumentace, komunikace s rodiči (interview, dotazník), vytváření a analýza kognitivních map, individuální a skupinový rozhovor, fotografie dětí a jejich analýza, bodování/hodnocení ilustrace prostředí a aktivit v prostředí, vybarvování a vyplnění dotazníku s asistencí, tvorba modelů.
- **Školní děti – mladší** – společné procházky, hodnocení území skrze připravené formuláře a pracovní listy, pozorování, fotodokumentace, práce s mapou, vytváření a analýza kognitivních map, individuální a skupinový rozhovor, fotografie dětí a společná analýza skrze rozhovor, SWOT analýza prostředí, bodování/hodnocení obrázků prostředí a aktivit v prostředí, obrázkový a textový dotazník, tvorba modelů, prezentace.
- **Školní děti – starší** – procházky s formulářem k vyplnění a pořizováním fotodokumentace, bodování/hodnocení obrázků prostředí a aktivit v prostředí, pozorování, fotodokumentace, práce s mapou, vytváření a analýza kognitivních map, počtové mapy, SWOT analýza prostředí, individuální a skupinový rozhovor, dotazník (doplňen o otevřené otázky a zaměřen kromě kvantitativních i na kvalitativní data), tvorba modelů, ústní prezentace a rozhovor.
- **Dospívající** – výše zmíněné metody doplněné o diskuzi formou fór, kulatých stolů a metodu World Café, tvorba modelů a jejich prezentace.

- Sestavení a realizace přednášky v rámci předmětu NS III.

OSNOVA

ÚVOD

- Proč děti?
- Konečný uživatel – dítě

PARTICIPACE DĚTÍ A MLÁDEŽE

- DEFINICE
- HISTORIE
- LEGISLATIVA
- TYPY PARTICIPACE
- POSTUP
- METODY
- PŘÍKLADY DOBRÉ/ŠPATNÉ PRAXE
- PŘÍNOSY PARTICIPACE

WORKSHOP

- METODIKA PARTICIPACE

Participace dětí a mládeže

Ing.arch. Mirjana Petrik, PhD.

NS 3 06.11.2019

Výstup:

Ppt prezentace

Textová část

Seznam literatury

Odkazy na zdroje a legislativu

Otázky ke zkoušce

- Příprava metodiky navazujících workshopů, příprava pro sestavení výukového prostředí.

Oživení Flemingová náměstí - VENKOVNÍ PRVEK

NS3 6. PROSINCE 2019

Představné program celého dne:

1. úvod
2. Analýza prostoru
3. inspirace proměnné si nějaké inspirační obrázky.
4. Náhry na papír: náčrtek + konceptace
5. Tvorba modelu
6. Vzájemná prezentace
7. Zhodnocení dne

9:00 – 09:10 ROZDĚLÍME DĚTI ZŠ A, ČERMÁČKA DO SKUPIN.

Rozdělení do 5 skupin – kdo s kým (děti tahají čísla z prýte 1- 5 nebo puntíky).

Následně přidělíme vzniklé skupiny dvojicím studentů architektury. Vysvětlíme, že tyto studenty architektury budou dle níže doplněné tabulky vidět čísky. Zastupují architekti, kteří mají za úkol dané náměstí navrhout tak, aby dobře fungovalo pro lidi - včetně dětí! Jednotlivé skupinky dětí zastupují děti. Fungují jako malé poradní orgány, které zprostředkovávají studentům to, jak děti prostor vnímají, co se jim líbí, nelíbí, co by na něm rády změnily, co by všem rády dělaly, co by do něj rády doplnily....

Poprosíme, aby si rozdali ve skupince lístky (máme připraveny pro každou skupinu cca 8 k lístků) a napsali si na ně své jména. – nenecháme to na vědomí až sundají bundy?

9:10 – 09:30 ANALÝZA PROSTORU VENKU VE SKUPINKÁCH

Než začneme navrhovat, je třeba pořádně znát, jaký je současný stav daného území. Existují k tomu různé metody.

METODA SWOT ANALÝZA. My se dnes budeme inspirovat klasickou SWOT analýzou (vysvětlíme, co to je) spojenou s rozcvičením (vysvětlíme, proč je důležitá - objasňuje hodnocení). K tomu máme pro vás připravené čárové mapky Flemingova náměstí.

Napíšete si ve skupinkách projednáte celý prostor a snažíte si ho „zařít“, všimnete se věci kolem sebe, přemýšlíte co se vám zde líbí a co se vám nelíbí.

Mějte oči na stopkách a hlašte "svým architektům", co jste zjistili. Pročťe vše, co je k daném místu napadne. Úkolem architektů bude všechny tyto poznatky zaznamenat do mapky / na druhou stranu papíru.

Prosím, nepoužívejte prostor náměstí. - nepřecházejte slinky.

Za 15 min, na zvuk píšťalky, se opět sejdeme na tomto místě.

09:30 – 09:45 – INSPIRACE Z OKOLÍ

METODA VLASTNÍ ZKUŠENOSTI. ZAŘÍTE VĚCI = INSPIRACE. Cestou na FA si projdeme **ŘEVIŠNÍ LÁVKOU/TUNEL.**

Děti proběhnou a my se na chvilku zastavíme a ptáme se:

Čemu slouží tento prvek?
Bylo to tedy odjakživa, je to nový prvek?
Pomohl tomu prostoru, zlepšilo se toto místo?

Pak se zastavíme u **kovového prvku před FA a ptáme se:**
Jestlipek více čemu slouží tento prvek? Co vás napadá? Bylo to tedy odjakživa?
Necháme děti si prvek projít a proloumat.

Pomohl tomu prostoru, zlepšilo se toto místo? Očivil tento prostor?

Tak, a teď jdeme na FA kde se budeme snažit navrhout podobný prvek, který očivil prostor Flemingova náměstí.

09:45 – 10:00 Jdeme zpět na FA, svítkáni i bund, usazování, pauza na svačinu.

10:00 – 10:15 ANALÝZA PROSTORU UVNITŘ DOHRDŮMADY

METODA ANALÝZA ROZHOVOR – KONERBACE. Děti a studenti se rozdělí v učebně "do hnic" po skupinkách. Každé skupince dáme 3 to zelených puntíků, 3 to červených a 3 to žlutých.

Poprosíme jednotlivé skupinky, aby vybraly za svou skupinku 3 největší negativy, 3 největší pozitivy a 3 nápady na zlepšení, které venku v prostoru náměstí vědli / které je napadá.

Na začít máme zavedenou mapu prostoru.

Vyvěme děti z jednotlivých skupinek, aby na čárovou mapu na zdi napsaly 3 vybrané největší negativy (3 červené puntíky), 3 největší pozitivy (3 zelené puntíky) a 3 nápady na zlepšení (3 žluté puntíky), na kterých se dohodly. Děti lepší puntíky na čárovou mapu na zdi.

Pak každá skupinka představi, co svým puntíčkem měla na mysli. My zapisujeme na flipchart.

Na závěr (pokud bude čas) se ptáme, zda měly skupinky ještě nějaká další pozitivy, negativy, která se jim nejvíce do těch tří "nej" a vůbec nezahrnla. Případně doplníme na flipchart.

10:15 – 10:30 AKTIVITY INSPIRACE

METODA KDO, CO, JAK? – ROZHOVOR + PROMÍTÁNÍ

Ptáme se dětí a zapisujeme na flipchart, co děti říkají.

KDO všechno tento prostor využívá a kdo by mohl prostor využívat?
Upozorníme děti, že ve velkém prostoru nejsou samy: pohybují se tam také další, různé staří lidé a je potřeba myslet i na ně.

Co by v daném prostoru rády dělaly? Co by tam bylo možné dělat, když k tomu měly příležitost? (ne bilabiti: paint ball, pišk, aquapark, atp.) Co by tento prostor mohl umínit?
Zajímají nás aktivity. Poděkujeme za nápady.

JAK? Dnes nebudeme řešit celý prostor, zaměříme se na jeden či více prvků, které by bylo možné umístit do daného prostředí. Potřebujeme mít stále v hlavě, o jakém prostředí se bavíme, aby byl daný návrh do prostoru Flemingova náměstí reálný a realizovatelný. (Aquapark? Asi ne...)

Proměněme dětem pár příležitosti různých interaktivních a neotřelých prvků do veřejného prostoru. Komentujeme. Ptáme se dětí. Líbí se vám? k čemu by mohli sloužit? komu? kde myslíte, že by mohli být umístěn? Pasoval by do prostoru našeho náměstí?

10:30 – 10:45 VYMÝŠLENÍ, SKICOVÁNÍ

PARTIČIPANÉ VZDĚLÁVACÍ METODA SPOLU NAVRHOVÁNÍ – ÚVODNÍ ROZHOVOR A NAVRHOVÁNÍ

Teď je čas na to, vymyslet nějaké vlastní nápady na oživení prostoru Fl.nám., vymýšlíme nové prvky do náměstí dle vaší fantazie.

S (strong/ta) silné stránky	W (weaknesses) slabé stránky
O (opportunities) příležitosti	T (threats) hrozby

Silné stránky (co se vám líbí, co funguje, co je zde dobře, ...)

Slabé stránky (co se vám v parku nelíbí, co je špatné, co nefunguje, ...)

Potenciály (co může pomoci budoucí úpravě, co zde lze využít k budoucí úpravě, ...)

Hrozby (co může ohrozit úpravu parku, ...)

- kůže / houč / jeho stina
- zvoneček a stánek
- velké množství
- velký kose, prázdný
- obrovský park - vyjde se do něj spousta lidí! Sazba cca
- výhled rozdělení těch travnatých ploch
- dle skromí

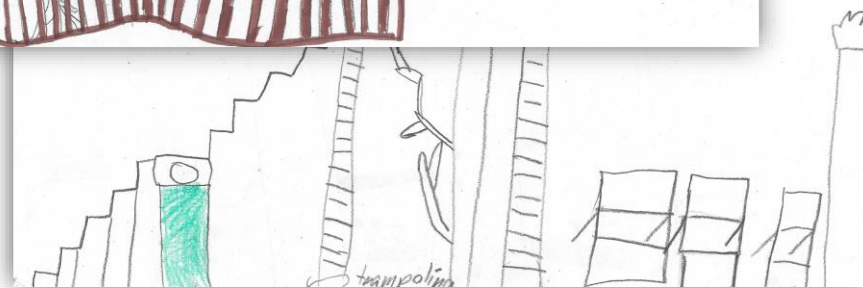
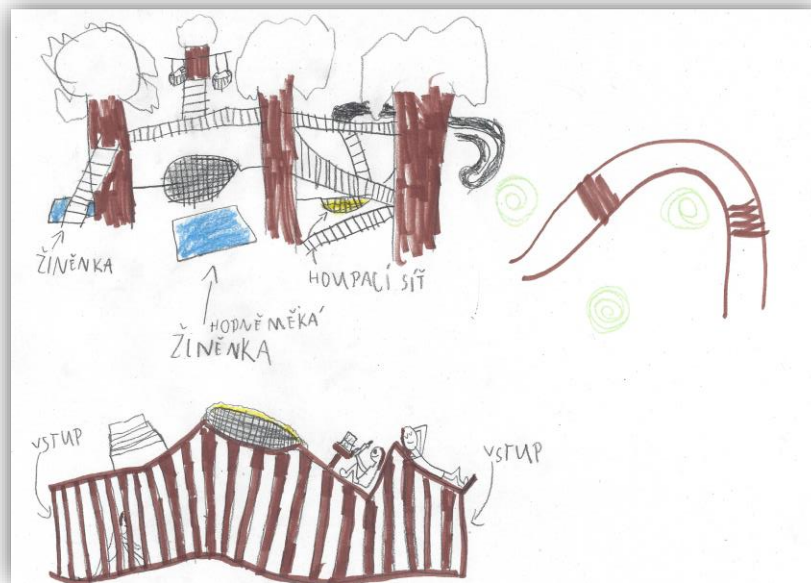
Výstupy:

Ppt prezentace

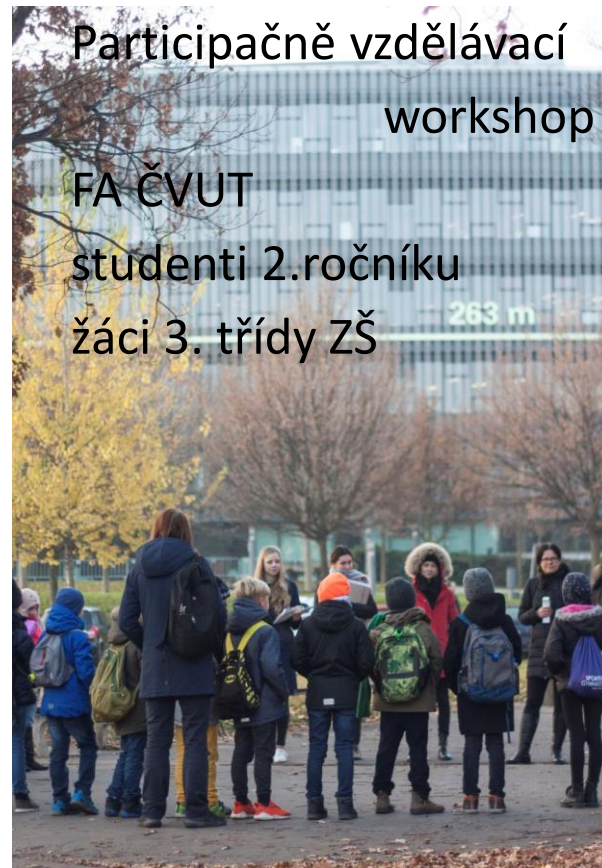
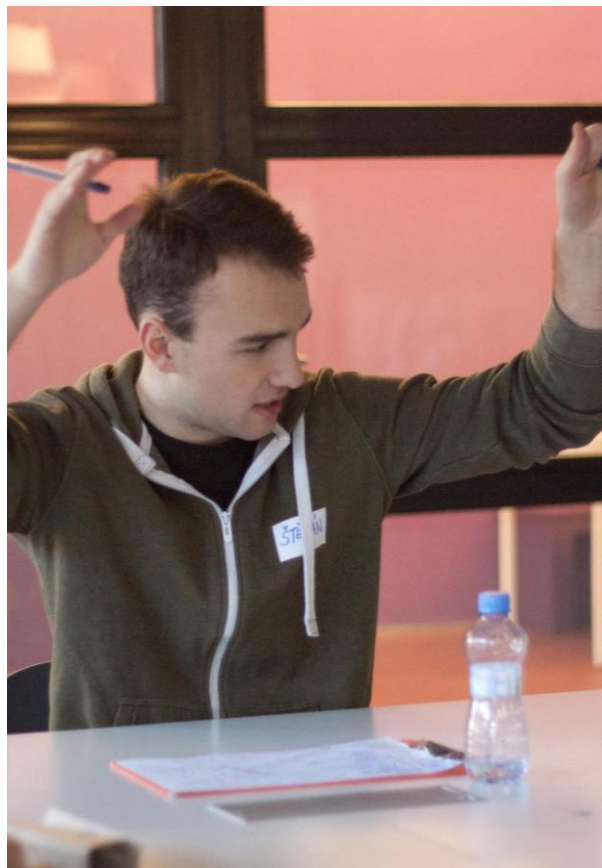
Textová část – metodika workshopu

Pracovní listy

- Realizace workshopů

Výstupy:
Zpráva o průběhu
Fotodokumentace průběhu a
dětských a studentských výtvorů
Audio záznam prezentace dětí

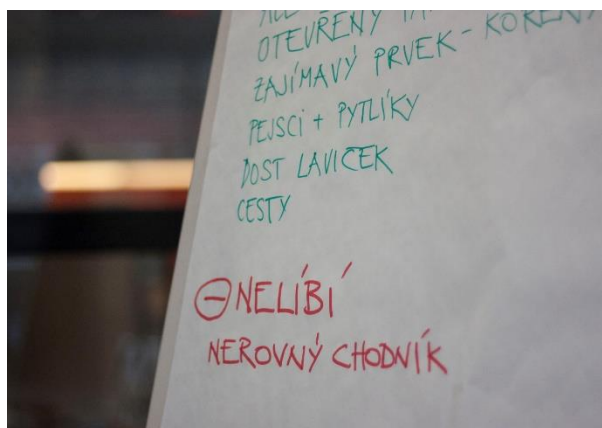
Participačně vzdělávací
workshop

FA ČVUT

studenti 2.ročníku

žáci 3. třídy ZŠ

263 m

NE
OTEVŘENÝ M
ZAJÍMAVÝ PRVEK - KOKLIV
PEJSCI + PYTLÍKY
DOST LAVICEK
CESTY

⊖ NELÍBÍ
NEROVNÝ CHODNÍK

sběr dat
mapování terénu

analýza / hodnocení

inspirace

návrh (kdo, co, jak, kde)
tvorba modelů

prezentace

konfirmace

- Sestavení textových podkladů, otázek ke zkoušce; vyhodnocení projektu

Participace dětí a mládeže

"Nikdy nejste moc malí na to, abyste mohli něco změnit." (Greta Thunberg)

1. CO JE TO PARTICIPACE?

2. PROČ JE PARTICIPACE S DĚTMI DŮLEŽITÁ?

3. V ČEM JE PARTICIPACE S DĚTMI SPECIFICKÁ?

4. JAKÁ MŮŽE BÝT MÍRA ZAPOJENÍ DĚTÍ DO PROCESU

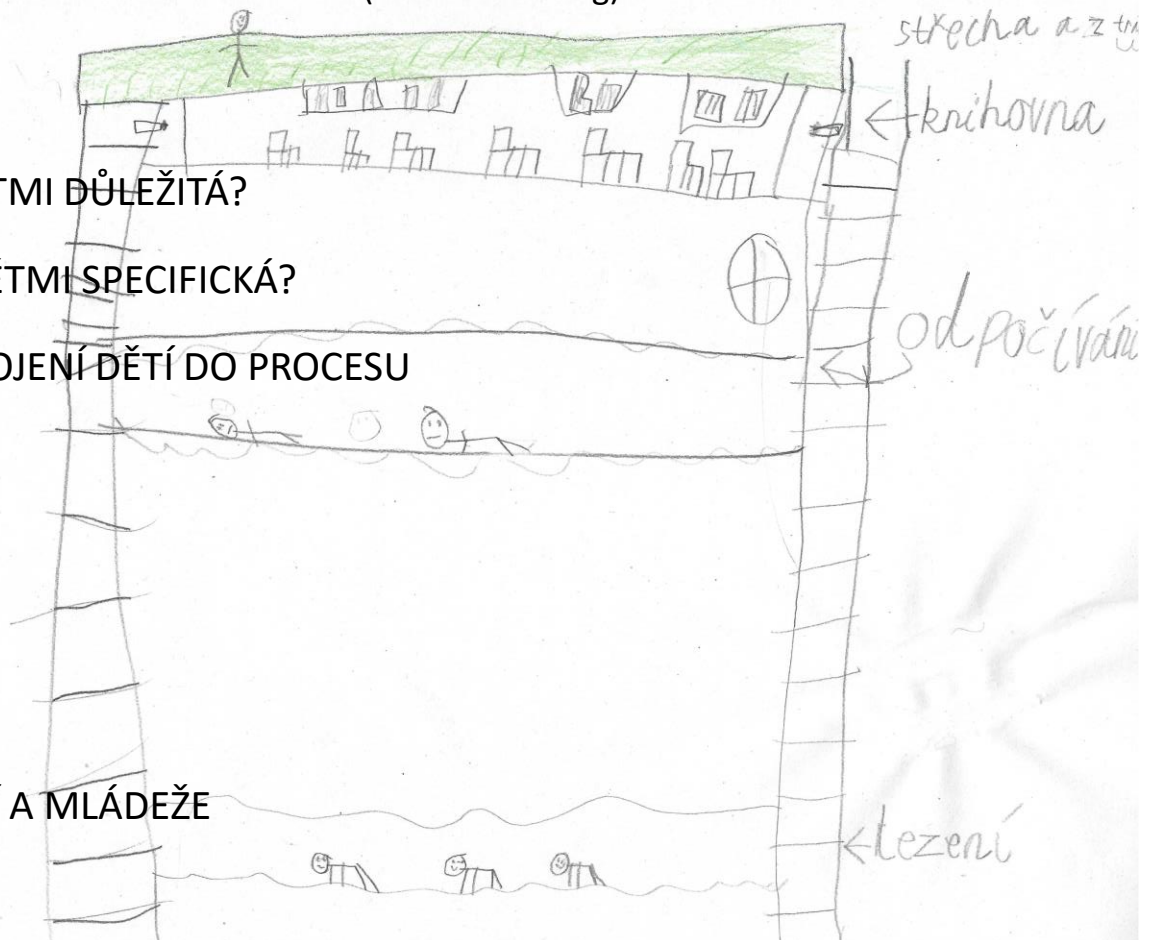
SPOLUROZHODOVÁNÍ?

5. POSTUP PARTICIPACE

6. METODY

7. OBECNÁ DOPORUČENÍ

8. PŘÍNOSY PARTICIPACE DĚTÍ A MLÁDEŽE

- Ozvěny

Získané a vypracované podklady budou využity v rámci výuky předmětu Nauka o stavbách. Přednáška i workshop se stanou nedílnou součástí výuky předmětu v následujících letech.

- Konference Architektura dětem, FA, CAMP Praha, říjen 2019
 - Konference 24.ročník Dny zahradní a krajinářské tvorby, Luhačovice, listopad, 2019
 - Přednáška na PeDf UK, Praha, prosinec, 2019
 - Konference NSZM, Olomouc, leden 2020
 - Radio Wave, spot: Jak mohou děti pomoci při plánování?
<https://wave.rozhlas.cz/v-idealnim-meste-deti-chodi-samy-a-hriste-nemaji-ploty-jak-mohou-deti-pomoci-pri-8133168>
-
- Kladná zpětná vazba od studentů
 - Zájem škol o spolupráci

- Čerpání rozpočtu

Rozpočet - 1 (Přehled čerpání v r. 2019)			
2	Běžné finanční prostředky celkem		
	Osobní náklady:	Přidělená dotace včetně spoluúčasti (tis. Kč):	Čerpání přidělené dotace včetně spoluúčasti (tis. Kč):
2.1	Mzdy (včetně pohyblivých složek):	10	10
2.2.	Odměny dle dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr:	10	10
2.3	Odvody pojistného na veřejné zdravotní pojištění a pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a přídělý do sociálního fondu:	5	5
	Celkem:	25	25
	Ostatní:		
2.4	Materiální náklady (včetně drobného majetku):	25	24
2.5	Služby a náklady nevýrobní:	20	20
2.6	Cestovní náhrady:	21	22
2.7	Stipendia:	52	52
	Celkem:	118	118
3	Celkem běžné a kapitálové finanční prostředky:	143	143
			143
			0